

Huw Irranca-Davies AS

Y Dirprwy Brif Weinidog ac Ysgrifennydd y Cabinet dros Newid

Hinsawdd a Materion Gwledig

14 Chwefror 2025

Annwyl Huw,

Y Bil Tomenni Mwyngloddiau a Chwareli Nas Defnyddir (Cymru)

Diolch am ddod i gyfarfod y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad ar 10 Chwefror 2025 i drafod y Bil Tomenni Mwyngloddiau a Chwareli Nas Defnyddir (Cymru).

Ar ddiwedd y cyfarfod, dywedais y byddai'r Pwyllgor yn ysgrifennu atoch gyda chwestiynau ychwanegol nad oedd amser i'w gofyn yn ystod y sesiwn. Mae'r cwestiynau hyn wedi'u cynnwys yn yr atodiad i'r llythyr hwn. Yn ystod y cyfarfod, gwnaethoch hefyd gynnig darparu copïau o'r canllawiau drafft i helpu i lywio gwaith y Pwyllgor wrth iddo graffu ar y Bil.

Byddem yn ddiolchgar pe gallech ymateb i'r cwestiynau yn yr atodiad, yn ogystal â darparu copi o'r canllawiau drafft, erbyn 5 Mawrth 2025.

Rwy'n anfon copi o'r llythyr hwn at Gadeirydd y Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith.

Yn gywir,

Mike Hedges

Cadeirydd

Atodiad

Cwestiwn 1: Mae nifer o ddarpariaethau yn y Bil sy'n gofyn am gydsyniad yr Ysgrifennydd Gwladol o dan Atodlen 7B i *Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006*. Mewn llythyr at y Llywydd dyddiedig 8 Tachwedd 2024, dywedodd y Prif Weinidog fod y broses ymgysylltu â Llywodraeth y DU i geisio cydsyniad yr Ysgrifennydd Gwladol ar gyfer y darpariaethau wedi dechrau. A allwch roi'r wybodaeth ddiweddaraf ynghylch pryd y disgwylir i gydsyniad ddod i law?

Cwestiwn 2: Nid yw'r Memorandwm Esboniadol sy'n cyd-fynd â'r Bil yn trafod hawliau dynol, er bod sôn am hawliau dynol yn yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol. I ba raddau yr ydych chi wedi ystyried hawliau dynol wrth baratoi'r Bil?

Cwestiwn 3: Beth oedd canlyniad unrhyw asesiadau a gynhaliwyd mewn perthynas ag effeithiau'r Bil ar hawliau dynol? Pa gamau yr ydych chi wedi'u cymryd i gyfyngu ar yr ymyrraeth â hawliau dynol gan y Bil?

Cwestiwn 4: A allwch egluro a arweiniodd canlyniad yr asesiad o'r effaith ar gyfiawnder at newid y dull gweithredu mewn perthynas â'r Bil, ac os felly, beth oedd y newid hwnnw?

Cwestiwn 5: Rydych chi wedi cydnabod bod y Bil yn newid elfennau o'ch Papur Gwyn yn 2022 am resymau hyblygrwydd, cymesuredd a rhesymoldeb. Pam na wnaethoch chi, felly ymgynghori ar Fil drafft o ystyried pwysigrwydd y pwnc?

Cwestiwn 6: Beth yw'r gwahaniaethau rhwng y Bil fel y'i disgrifiwyd yn y Papur Gwyn a'r Bil fel y'i cyflwynwyd? Fel rhan o'ch ateb, a allwch nodi pob enghraifft lle'r oedd y Papur Gwyn yn awgrymu defnyddio deddfwriaeth sylfaenol neu is-ddeddfwriaeth, ond y bydd canllawiau bellach yn cael eu defnyddio yn lle hynny?

Cwestiwn 7: Roedd y cynigion yn y Papur Gwyn yn canolbwyntio ar domenni glo nas defnyddir, ond roedd y Papur Gwyn hefyd yn awgrymu y byddai'r Llywodraeth yn ystyried datblygu fframwaith a all fod yr un mor berthnasol i domenni glo ag i domenni nad ydynt yn domenni glo, gan olygu y byddai modd mynd ati'n raddol dros amser i gynnwys mathau eraill o domenni sborion yn y gyfundrefn newydd (paragraff 1.44).

- (i) A yw cynnwys tomenni nad ydynt yn domenni glo yn y Bil wedi arwain at fwy o ddibyniaeth ar ganllawiau i gyflawni ei amcanion yn hytrach nag is-ddeddfwriaeth? (Er enghraifft, mewn perthynas â chynlluniau rheoli – gweler paragraff 6.12 o'r Papur Gwyn).
- (ii) Os nad dyna'r achos, sut y mae'r penderfyniad i ymestyn cwrdd y Bil i gynnwys tomenni nas defnyddir nad ydynt yn domenni glo wedi effeithio ar fanyldeb y wybodaeth sydd wedi'i chynnwys yn y Bil, yn ogystal â'r pwerau i wneud rheoliadau a'r defnydd a wneir o ganllawiau?

Cwestiwn 8: Beth yw'r berthynas rhwng diffiniad 'bygythiad i les dynol' (neu 'threat to human welfare') yn adran 82, a phrif amcan yr Awdurdod yn adran 2(1) i sicrhau nad yw tomenni nas defnyddir yn bygwth llesiant dynol?

Cwestiwn 9: Mae adran 2(1) o'r Bil yn nodi prif amcan yr Awdurdod. Beth yw amcanion eraill yr Awdurdod, a pham nad yw'r rhain wedi'u nodi ar wyneb y Bil?

Cwestiwn 10: Mae adrannau 12 i 19 yn ymwneud ag asesiadau o sefydlogrwydd tomen. Mae'r ffordd y cynhelir asesiadau i'w benderfynu mewn canllawiau a gyhoeddir gan Weinidogion Cymru.

Pam nad oes unrhyw fanylion am sut y bydd asesiadau'n cael eu cynnal ar wyneb y Bil? Pam na wnaethoch ystyried cynnwys pŵer i'r wybodaeth honno gael ei nodi ar ffurf rheoliadau?

Cwestiwn 11: Argymhellodd Comisiwn y Gyfraith hawl i apelio yn erbyn eitem yng nghofrestr y domen ar y sail nad oes tomen ar y tir. Yn hytrach na phroses apelio, mae adran 20 o'r Bil yn galluogi perchennog y domen (a phersonau eraill) i gyflwyno sylwadau ar y cynnig i gofrestru tomen, y mae adran 21 yn ei gwneud yn ofynnol i'r Awdurdod roi sylw iddynt wrth benderfynu a ddylid ei chofrestru. I ba raddau ydych chi'n ystyried bod y dull hwn yn cyfleu bwriad argymhelliad Comisiwn y Gyfraith?

Cwestiwn 12: Mae adrannau 20, 22 a 29 yn cynnwys pwerau Harri VIII. Pam eu bod yn destun y weithdrefn negyddol?

Cwestiwn 13: Mae adran 24 yn ymwneud â'r categorïau o domenni. Yn ôl y Papur Gwyn (paragraff 7.7):

"Credwn, er mwyn sicrhau eglurder o ran rolau a chyfrifoldebau, y dylai'r ddeddfwriaeth nodi'n glir pwy sy'n gyfrifol am ba categori o domen, gan roi digon o wybodaeth i bartïon ymlaen llaw ynghylch pa gyfrifoldebau y bydd yn ofynnol iddynt eu cyflawni."

Pam nad ydych wedi dilyn yr hyn a gynigiodd y Papur Gwyn?

Cwestiwn 14: Yn ~~llythyr~~ Llywodraeth Cymru at Gomisiwn y Gyfraith ym mis Mawrth 2023 dywedodd y byddai'r Awdurdod o dan ddyletswydd i wneud trefniadau i gynlluniau rheoli gael eu paratoi ar gyfer tomenni Categori 1 a 2. Fodd bynnag, mae'r Memorandwm Esboniadol yn nodi (paragraff 3.73) fel a ganlyn:

"Er nad yw'r Bil yn cynnwys gofyniad i greu cynlluniau rheoli, bydd cynlluniau o'r fath yn bwysig wrth gymhwyso'r gyfundrefn."

Er y cafodd cynlluniau rheoli eu trafod yn ystod y sesiwn dystiolaeth, byddai'n ddefnyddiol pe gallech egluro beth achosodd i'r safbwynt hwn newid?

Cwestiwn 15: Os mai dim ond disgwyliad yn y canllawiau yw paratoi cynlluniau rheoli, a yw hynny'n golygu y gallai fod yn bosibl na fydd gan rai awgrymiadau Categori 1 a 2 gynlluniau rheoli ac felly'n tanseilio effeithiolrwydd y ddeddfwriaeth?

Cwestiwn 16: Roedd y Papur Gwyn yn cynnig amrywiaeth o bwerau gorfodi a throeddau cysylltiedig, ac ystod o sancsiynau sifil fel cosbau ariannol penodedig, hysbysiadau cydymffurfio, hysbysiadau stop ac ati. Nid yw'r rhain wedi'u cynnwys yn y Bil. Mae'r Memorandwm Esboniadol yn nodi (paragraff 4.30) yn ystod y broses o ddatblygu polisi y penderfynwyd y byddai eu cynnwys "yn gwneud y gyfundrefn yn or-fiwrocataidd ac yn anhydrin".

Pam y byddai materion gorfodi sy'n cael eu gosod ar wyneb y Bil yn rhy fiwrocataidd ac yn anhydrin ac a oes risg y gallai'r bwlch hwn leihau hyder y cyhoedd yn y gyfundrefn?

Cwestiwn 17: Pam nad oes trefn sancsiynau sifil ar wyneb y Bil?

Cwestiwn 18: Mae adrannau 33 a 34 yn caniatáu i eiddo gael ei waredu gan yr Awdurdod a pherchnogion tomennydd nas defnyddir, gan gynnwys trwy werthu. Pam ydych chi'n ystyried bod y ddarpariaeth hon yn angenrheidiol ac a allech chi roi manylion yr hyn y gellid ei werthu o dan y pŵer hwn?

Cwestiwn 19: O ystyried faint o fanylion a adewir i ganllawiau, pam na roddwyd dyletswydd ar Weinidogion Cymru i lunio a diweddarau canllawiau, a pham ydych chi'n dibynnu ar y swyddogaethau gweithredol yn adran 58 o *Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006*? Sut y mae hynny'n gyson ag agenda hygyrchedd Llywodraeth Cymru?

Cwestiwn 20: Mae adran 72 yn atal achosion rhag cael eu dwyn mewn cysylltiad â throedd yn y Bil, neu reoliadau a wneir oddi tano, ac eithrio gan yr Awdurdod gyda chydysyniad y Cyfarwyddwr Erlyniadau Cyhoeddus. Pam fod angen y ddarpariaeth hon?

Cwestiwn 21: Pam yr ydych yn ystyried bod angen pŵer Harri VIII yn adran 73?

Cwestiwn 22: Beth yw diben adran 79 o'r Bil, sy'n gwneud darpariaeth benodol mewn perthynas â thir Eglwys Loegr?

Cwestiwn 23: Mae Adran 80 yn galluogi Gweinidogion Cymru i wneud rheoliadau sy'n addasu cymhwysiad y Ddeddf hon mewn perthynas â thir y mae gan yr Awdurdod ystad neu fuddiant ynddo. Pam fod angen y pŵer hwn?

Cwestiwn 24: Cyfeirir yn benodol at y Goron gan gynnwys Comisiwn y Senedd yn adran 84(7) o'r Bil. Pam fod angen y ddarpariaeth hon?

Cwestiwn 25: Mae paragraff 3(g) o Atodlen 1 i'r Bil yn galluogi Gweinidogion Cymru i bennu mewn rheoliadau ddeiliaid swyddi, aelodau ac aelodau o staff cyrff sydd i'w hanghymhwyso rhag bod yn aelod anweithredol o'r Awdurdod. Pam na chafodd y ddarpariaeth hon ei chynnwys ar wyneb y Bil i roi eglurder, o ystyried bod personau anghymwys eraill wedi'u rhestru ym mharagraff 3(a) i (f)?

Cwestiwn 26: Mae paragraff 19(1) o Atodlen 1 yn cynnwys pŵer Harri VIII i ddiwygio cyfnod cynllunio'r Awdurdod. Pam ydych chi'n ystyried bod y pŵer hwn yn angenrheidiol?

Cwestiwn 27: Sut yr ymdrinnir ag awgrymiadau trawsffiniol o dan y Bil?

Cwestiwn 28: Yn eich barn chi, a fydd angen deddfwriaeth bellach yn y dyfodol agos mewn meysydd eraill o'r gyfraith i gynnwys y ddarpariaeth a wneir gan y Bil? Er enghraifft, newidiadau i ddeddfwriaeth cynllunio neu amgylcheddol i gynorthwyo gyda gweithredu'r Bil?

Cwestiwn 29: Beth fyddai'r amserlenni ar gyfer paratoi a chyflwyno'r ddeddfwriaeth arfaethedig y cyfeirir ati yng nghwestiwn 28?

Cwestiwn 30: Mae adran 87 yn darparu y bydd rhai o ddarpariaethau'r Bil yn dod i rym ar 1 Ebrill 2027. Pam y bydd cymaint o oedi rhwng y Cydsyniad Brenhinol a'r darpariaethau perthnasol yn dod i rym?

Cwestiwn 31: A oes perygl y bydd yr oedi hwnnw wrth gychwyn darpariaethau'r Bil, yn arwain at risg y bydd yr amddiffyniadau a gynigir gan ddarpariaethau'r Bil yn cael eu gohirio, neu na fyddant yn cael eu dwyn i rym yn llawn gan Lywodraeth Cymru yn y dyfodol?

Cwestiwn 32: Os bydd y Bil yn cael ei basio a'i ddeddfu, pryd ydych chi'n rhagweld y bydd holl ddarpariaethau'r Bil a'r is-ddeddfwriaeth a'r canllawiau cysylltiedig mewn grym yn llawn?

